

ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی فرم کوتاه (۱۸ سوالی) مقیاس بهزیستی روان شناختی ریف در دانشجویان دختر و پسر*

مهدی خانجانی^۱، شهریار شهیدی^۲، جلیل فتح‌آبادی^۳، محمدعلی مظاهری^۴
و امید شکری^۵

بهزیستی روان‌شناختی، تلاش برای شکوفا کردن قابلیت‌های وجودی انسان است و تاکنون ابزارهای مختلفی برای ارزیابی و بررسی بهزیستی روان‌شناختی ارائه شده است. هدف پژوهش حاضر، بررسی ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی فرم کوتاه (۱۸ سوالی) مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف بود. بدین منظور، طی یک پژوهش توصیفی از نوع همبستگی، ۹۷۶ نفر (۶۴۷ دختر و ۳۲۹ پسر) از بین دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی انتخاب و با نسخه ی کوتاه مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف، سیاهه ی روان‌درمانی مثبت‌نگر و مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس مورد آزمون قرار گرفتند. نتایج تحلیل عاملی تاییدی تک‌گروهی نشان داد که در کل نمونه و در دو جنس، الگوی شش عاملی این مقیاس (پذیرش خود، تسلط محیطی، رابطه ی مثبت با دیگران، داشتن هدف در زندگی، رشد شخصی و استقلال) از برازش خوبی برخوردار است. همسانی درونی این مقیاس با استفاده از آلفای کرونباخ در ۶ عامل پذیرش خود، تسلط محیطی، رابطه ی مثبت با دیگران، داشتن هدف در زندگی، رشد شخصی و استقلال به ترتیب برابر با ۰/۵۱، ۰/۷۶، ۰/۷۵، ۰/۵۲، ۰/۷۳، ۰/۷۲ و برای کل مقیاس ۰/۷۱ به دست آمد. در مجموع، نتایج بیانگر آن است که فرم ۱۸ سوالی مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف به منظور سنجش بهزیستی روان‌شناختی در دختران و پسران در نمونه ی ایرانی، ابزاری مفید و کاربردی است.

واژه‌های کلیدی: بهزیستی روان‌شناختی، ساختار عاملی، روان‌سنجی

مقدمه

امروزه، بهزیستی روان‌شناختی به طور فزاینده‌ای مورد توجه متخصصان روان‌شناسی و علوم اجتماعی قرار گرفته و در فرهنگ‌ها و نمونه‌های مختلف، مطالعات گسترده‌ای روی ابعاد، مولفه‌ها و همبسته‌های

۱. دپارتمان روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

۲. دپارتمان روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران (نویسنده ی مسول) shahriarshahidi@hotmail.com

۳. دپارتمان روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

۴. دپارتمان روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

۵. دپارتمان روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

آن انجام شده است (برای نمونه: آبوت، پولویدیس، هاپرت، کو و کروداس، ۲۰۱۰؛ بورنز و ماچین، ۲۰۱۰؛ فرناندز، واسکونسوس و تخیرا، ۲۰۱۰؛ لواسانی، بزرگ‌زاده، افضل‌ی و حجازی، ۲۰۱۱؛ رویینی، اوتولینی، رافانلی، ریف و فاوا، ۲۰۰۳؛ اسپرینگر، پودروسکا و هاوسر، ۲۰۱۱؛ ون‌دایرندوک، داز، رودریگز، بلانکو و مورنو، ۲۰۰۸). در اواخر دهه ی ۸۰ میلادی، ریف (۱۹۸۹) مدلی چند بعدی از بهزیستی روان‌شناختی را به عنوان تلاش برای شکوفا کردن قابلیت‌های وجودی انسان گسترش داد. این مدل، بهزیستی روان‌شناختی را فرایند رشد همه جانبه‌ای می‌داند که در طول عمر گسترده است و شش بعد استقلال^۱؛ تسلط محیطی^۲؛ رشد شخصی^۳؛ روابط مثبت با دیگران^۴؛ هدف‌مندی در زندگی^۵ و پذیرش خود^۶ را اندازه‌گیری می‌کند.

ریف و کیز (۱۹۹۵) بر پایه تعریف مفهومی ابعاد مختلف این مدل، مقیاسی را به منظور اندازه‌گیری و عملیاتی نمودن هر یک از این ابعاد به صورت فرم خودگزارش‌دهی طراحی نمودند. نسخه ی اولیه ی این مقیاس، دارای ۱۲۰ آیتم است. در بررسی‌های بعدی که در مورد ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس انجام گرفت، فرم‌های کوتاه‌تر این مقیاس (۸۴، ۵۴، ۴۲ و ۱۸ سوالی) نیز تدوین شد. مرور شواهد مختلف پژوهشی (کلارک، مارشال، ریف و ویتون، ۲۰۰۱؛ لیندفورس، برنتسون، لاندبرگ، ۲۰۰۶؛ ریف و کیس، ۱۹۹۵؛ کیس، اشموتکین و ریف، ۲۰۰۲؛ اسپرینگر و هاوسر، ۲۰۰۶؛ سیریگاتی، پنزو، لانی، مازچی، هاتالسکاجا، گیانتی و اسفانیل، ۲۰۱۲) نشان داد که با وجود تدوین فرم‌های متفاوت مقیاس بهزیستی روان‌شناختی، فرم کوتاه ۱۸ سوالی بیشترین استفاده و کاربرد را در پژوهش‌های مختلف داشته است (بورنز و ماچین، ۲۰۱۰).

نتایج به دست آمده از بررسی نسخه ۱۸ سوالی، حاکی از همبستگی نسبتاً بالای (از ۰/۷۰ تا ۰/۸۹) عامل‌های هر دو نسخه با هم بود. کلارک، مارشال، ریف و ویتون (۲۰۰۱) به منظور بررسی ساختار عاملی مقیاس ۱۸ سوالی ریف روی تعدادی از افراد بزرگسال، نشان دادند که الگوی شش عاملی بیشترین برازش را با داده‌ها دارد. با وجود شواهد تاییدکننده ی اعتبار نسخه ی ۱۸ سوالی، شواهدی هم در عدم تایید این نسخه وجود دارد؛ به طور مثال ون‌دایرندوک (۲۰۰۴) به این نتیجه رسید که در همه نسخه‌ها الگوی شش عامل بهترین برازش را دارد ولیکن در نسخه ی ۱۸ سوالی، در مقایسه با نسخه‌های دیگر، همسانی درونی نسبتاً پایینی دارد. در ایران نیز، فرم‌های مختلف مقیاس بهزیستی روان‌شناختی

1. Autonomy

2. Environmental Mastery

3. Personal Growth

4. Positive Relation with others

5. Purpose in Life

6. Self-Acceptance

مورد استفاده قرار گرفته است؛ به طور مثال، در پژوهش سفیدی و فرزاد (۲۰۱۲) که با هدف بررسی روایی نسخه ۱۸ سوالی بهزیستی روان‌شناختی ریف در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قزوین انجام گرفت، نشان داد این مقیاس در نمونه ی مذکور از ۴ عامل تشکیل شده، شکری، کدیور، فرزاد، دانشپور، دستجردی و پاییزی (۲۰۰۸) در پژوهشی با هدف بررسی ساختار عاملی نسخه‌های ۱۸، ۵۴ و ۸۴ سوالی مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف در بین دانشجویان، نشان دادند که الگوی سلسله مراتبی این مقیاس‌ها برازش بهتری با داده‌ها دارد و به غیر از فرم ۱۸ سوالی این مقیاس، فرم‌های ۵۴ و ۸۴ سوالی از همسانی درونی بالاتری برخوردار است. باهم‌نگری شواهد مختلف پژوهشی، حکایت از کاربردپذیری مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف در نمونه‌های مختلف دارد. در این پژوهش به دنبال آن بودیم که آیا می‌توان از فرم ۱۸ سوالی مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف در دانشجویان ایرانی استفاده نمود؟ همچنین آیا دختران و پسران در مولفه‌های بهزیستی با هم تفاوت دارند؟

روش

روش پژوهش حاضر، توصیفی از نوع همبستگی است و جامعه ی آماری این پژوهش را دانشجویان جدیدالورود سال ۲۰۱۴ کارشناسی دانشگاه شهید بهشتی تشکیل می‌داد. از بین ۱۱۰۰ نفر که برای ثبت نام در دوره ی کارشناسی به دانشگاه شهید بهشتی مراجعه کرده بودند، ۹۷۶ دانشجو (۶۴۷ نفر دختر و ۳۲۹ نفر پسر)، به وسیله ی نسخه ی کوتاه (۱۸ سوالی) مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف^۱ (۱۹۸۹)، سیاهه ی روان‌درمانی مثبت‌نگر^۲ و مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس^۳ مورد آزمون قرار گرفتند. شرکت کنندگان، پس از معرفی و آرایه ی توضیحات لازم و پس جلب رضایت آنها جهت شرکت در پژوهش، پرسشنامه‌ها را تکمیل نمودند.

نسخه ی کوتاه (۱۸ سوالی) مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف، توسط ریف در سال (۱۹۸۹) طراحی و در سال ۲۰۰۲ مورد تجدید نظر قرار گرفته است. این نسخه، مشتمل بر ۶ عامل است. سوال‌های ۹، ۱۲ و ۱۸، عامل استقلال؛ سوال‌های ۱، ۴ و ۶، عامل تسلط بر محیط؛ سوال‌های ۷، ۱۵ و ۱۷، عامل رشدشخصی؛ سوال‌های ۳، ۱۱ و ۱۳، عامل ارتباط مثبت با دیگران؛ سوال‌های ۵، ۱۴ و ۱۶، عامل هدف‌مندی در زندگی و سوال‌های ۲، ۸ و ۱۰، عامل پذیرش خود را می‌سنجد. مجموع نمرات این ۶ عامل به عنوان نمره ی کلی بهزیستی روان‌شناختی محاسبه می‌شود. این آزمون نوعی ابزار

1. Ryff scale psychological wellbeing (RSPWB)
2. Positive Psychotherapy Inventory (PPTI/PERMA)

3. Depression, Anxiety, Stress (DASS)

خودسنجی است که در یک پیوستار ۶ درجه ای از "کاملاً موافقم" تا "کاملاً مخالفم" (یک تا شش) پاسخ داده می‌شود که نمره ی بالاتر، نشان‌دهنده ی بهزیستی روان‌شناختی بهتر است. از بین کل سوالات، ۱۰ سوال به صورت مستقیم و ۸ سوال به شکل معکوس نمره‌گذاری می‌شود (از سفیدی و فرزاد، ۲۰۱۲). همبستگی نسخه ی کوتاه مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف با مقیاس اصلی از ۰/۷ تا ۰/۸۹ در نوسان بوده است (ریف و سینگر، ۲۰۰۶).

سیاهه ی روان‌درمانی مثبت‌نگر توسط رشید و سلیگمن (۲۰۱۳) جهت اندازه‌گیری میزان زندگی کامل (بهزیستی) افراد با استفاده از ۵ خرده مقیاس هیجان‌ات مثبت^۱، تعهد (مشغولیت)^۲، معنا، روابط و موفقیت، گسترش یافته و توسط خانجانی، شهیدی، فتح‌آبادی، مظاهری و شکر (۲۰۱۴) در نمونه ی ایرانی ترجمه و هنجاریابی شده است. این سیاهه، شامل ۲۵ سوال در مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای از ۱ تا ۵ است. نمره ی این سیاهه در محدوده‌ای بین ۲۵ تا ۱۲۵ قرار دارد. این سیاهه بر پایه ی طیف لیکرت، از همیشه=۵ تا هیچ‌وقت=۱ نمره‌گذاری می‌شود. همسانی درونی نسخه ی اولیه در پژوهش رشید (۲۰۰۸) با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۹۰ به دست آمده است. گونی (۲۰۱۱) در ترکیه، میزان همسانی درونی نسخه ی اولیه و ۲۱ آیتی سیاهه ی روان‌درمانی مثبت‌نگر را با استفاده از آلفای کرونباخ، معادل ۰/۸۰ به دست آورد. در پژوهش خانجانی و همکاران (۲۰۱۴)، همسانی درونی سیاهه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۴ به دست آمده است.

مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس توسط لایویانند (۱۹۹۵) طراحی شده و شامل ۲۱ سوال است که افسردگی، اضطراب و استرس را می‌سنجد. سوال‌ها در یک مقیاس از صفر تا سه شامل اصلاً (صفر)، کم (یک)، زیاد (دو) و خیلی زیاد (سه) نمره‌دهی می‌شود. نمرات این سه خرده مقیاس در ۵ دامنه ی طبیعی، خفیف، متوسط، شدید و بسیار شدید طبقه‌بندی می‌شود. اعتبار این آزمون برای جمعیت ایرانی توسط صاحبی، اصغری و سالاری (۲۰۰۵) مورد بررسی قرار گرفته است. ضرایب همبستگی بین خرده مقیاس افسردگی و آزمون افسردگی بک ۰/۷، همبستگی بین خرده مقیاس اضطراب و آزمون اضطراب زونگ ۰/۶۷ و همبستگی بین خرده مقیاس استرس و آزمون استرس ادراک شده ۰/۴۹ به دست آمده است. در این پژوهش، میزان آلفای کرونباخ برای افسردگی ۰/۷۷، برای اضطراب ۰/۷۴ و برای استرس ۰/۷۹ به دست آمده است.

جهت تحلیل داده‌ها از تحلیل عاملی تاییدی با استفاده از نرم افزار SPSS و AMOS و جهت بررسی

تفاوت نمرات دختران و پسران از آزمون تحلیل واریانس چند متغیری (مانوا) استفاده شد. پس از ترجمه ی اولیه مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف، این ترجمه در اختیار چند متخصص روان‌شناسی و زبان و ادبیات انگلیسی قرار گرفت و صحت ترجمه، با استفاده از ترجمه‌ی دوباره از متن انگلیسی به فارسی به منظور رعایت ملاحظات فرهنگی مورد تایید قرار گرفت.

یافته ها

در این پژوهش تعداد ۹۷۶ نفر دانشجوی ورودی جدید مقطع کارشناسی دانشگاه شهید بهشتی در سال تحصیلی ۱۴-۲۰۱۳ با میانگین سنی ۱۸/۸۷ و انحراف معیار ۴/۷۴ شرکت داشتند. جدول ۱ اندازه های توصیفی ماده های پرسشنامه ی بهزیستی روان‌شناختی ریف را نشان می دهد.

جدول ۱: اندازه ی توصیفی، میانگین و انحراف استاندارد ماده‌های پرسشنامه ی بهزیستی روان‌شناختی ریف

ماده ها		پسر		دختر	
sd	M	Sd	M	sd	M
۴/۷۲	۱/۳۱	۴/۸۴	۲/۰۱	به طور کلی احساس می‌کنم من مسوول وضع زندگی کنونی‌ام هستم.	
۴/۲۱	۱/۳۱	۵/۰۸	۱/۵۰	هنگامی که جریان زندگی خود را مرور می‌کنم، از آنچه روی داده خشنود می‌شوم.	
۲/۵۵	۱/۴۸	۳/۱۷	۱/۱۱	حفظ روابط صمیمی برای من مشکل است و احساس ناکامی می‌کنم.	
۲/۷۹	۱/۶۵	۳/۳۰	۱/۴۳	نیازهای زندگی روزمره، اغلب مرا از پای در می‌آورد.	
۲/۸۵	۱/۶۸	۳/۰۶	۱/۳۸	من برای حال زندگی می‌کنم و واقعا به آینده فکر نمی‌کنم.	
۶/۲۴	۱/۲۷	۵/۸۰	۱/۴۹	من بسیاری از مسوولیت‌های زندگی روزانه‌ام را به خوبی مدیریت می‌کنم.	
۴/۷۷	۱/۲۱	۶/۳۷	۱/۶۷	فکر می‌کنم داشتن تجارب جدیدی که تفکر فرد را درباره ی خود و جهان به چالش می‌کشد مهم است.	
۵/۰۵	۱/۳۱	۵/۰۲	۳/۸۳	بیش تر جنبه‌های شخصیت خود را دوست دارم.	
۵/۶۴	۱/۰۵	۵/۸۲	۱/۹۰	افراد مصمم بر من تاثیر می‌گذارند.	
۳/۸۳	۱/۹۲	۳/۲۳	۱/۱۸	در بسیاری جهات از موفقیت‌هایم در زندگی احساس ناامیدی می‌کنم.	
۴/۷۶	۱/۴۹	۶/۰۲	۱/۷۲	افراد مرا به عنوان فردی بخشنده و علاقمند به صرف وقت با دیگران، توصیف می‌کنند.	
۵/۳۰	۱/۱۱	۵/۴۷	۱/۸۷	به نظرات خود اطمینان دارم، اگر چه آنها بر خلاف نظر جمع باشد.	
۳/۲۰	۱/۶۵	۳/۴۲	۱/۱۱	روابط خیلی گرم و همراه با اعتماد زیادی را با دیگران تجربه نکرده‌ام.	
۵/۸۰	۱/۰۶	۶/۴۴	۱/۰۷	بعضی از افراد بی هدف، زندگی خود را سپری می‌کنند؛ اما من از آن دسته از افراد نیستم.	
۶/۱۳	۱/۳۸	۶/۶۸	۱/۲۱	برای من، زندگی یک فرایند مستمر یادگیری، تغییر و رشد است.	
۴/۲۹	۱/۲۱	۳/۹۸	۱/۶۴	بعضی اوقات احساس می‌کنم که همه آنچه را باید در زندگی انجام دهم، انجام داده‌ام.	
۲/۹۹	۰/۹۶	۲/۷۲	۰/۵۹	مدت‌هاست از تلاش برای ایجاد بهبودها و تغییرات زیاد در زندگی‌ام دست کشیده‌ام.	
۴/۸۳	۱/۳۸	۴/۶۵	۱/۹۶	خودم را آنگونه که فکر می‌کنم مهم است، قضاوت می‌کنم؛ نه بر اساس ارزش‌هایی که برای دیگران مهم است.	

همسانی درونی با استفاده از آلفای کرونباخ برای مولفه‌های پذیرش خود، تسلط محیطی، رابطه ی مثبت با دیگران، داشتن هدف در زندگی، رشد شخصی و استقلال به ترتیب برابر با ۰/۵۱، ۰/۷۶، ۰/۷۵، ۰/۵۲، ۰/۷۳ و ۰/۷۲ به دست آمد. قبل از تحلیل عاملی تاییدی چند گروهی به منظور آزمون هم‌ارزی جنسی ساختار عاملی مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف، ابتدا روایی عاملی این مقیاس از طریق تحلیل عاملی تاییدی روی تمامی دانشجویان دختر و پسر آزمون شد (جدول ۲).

جدول ۲: تحلیل عاملی تاییدی الگوی فرم کوتاه مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف

مقیاس	بار عاملی		آلفای کرونباخ	
	دختران	پسران	دختران	پسران
پذیرش خود	۰/۶۳	۰/۶۲	۰/۴۸	۰/۵۶
تسلط محیطی	۰/۶۱	۰/۳۱	۰/۷۷	۰/۷۶
رابطه ی مثبت با دیگران	۰/۵۱	۰/۲۰	۰/۷۳	۰/۷۸
داشتن هدف در زندگی	۰/۵۸	۰/۴۲	۰/۴۶	۰/۵۶
رشد شخصی	۰/۵۳	۰/۴۸	۰/۶۸	۰/۷۷
استقلال	۰/۴۹	۰/۵۵	۰/۷۱	۰/۷۴

بر این اساس، الگوی شش عاملی مقیاس برای کل دانشجویان به عنوان الگوی پایه ای، واریسی اعتبار شد. نتایج مربوط به شاخص های برازش الگوی شش عاملی در کل نمونه برای هر یک از شاخص های پیشنهادی هو و بنتلر (۱۹۹۹) شامل شاخص مجذور خی (χ²)، شاخص مجذور خی بر درجه ی آزادی (df/χ²)، شاخص برازش مقایسه ای (CFI)، شاخص نیکویی برازش (GFI)، شاخص نیکویی برازش انطباقی (AGFI) و خطای ریشه ی مجذور میانگین تقریب (RMSEA) به ترتیب برابر با ۲۰۷/۹۷، ۱/۶۱، ۰/۹۵، ۰/۹۵، ۰/۹۴ و ۰/۰۲۵ به دست آمد.

در این مطالعه، تمامی بارهای عاملی الگوی اندازه گیری ۶ عاملی در سطح ۰/۰۵ معنادار بود. جدول ۳ نتایج شاخص های برازش ساختار ۶ عاملی الگوی اندازه گیری مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف را در کل نمونه به تفکیک در دو جنس نشان می‌دهد. طبق دیدگاه هو و بنتلر (۱۹۹۹)، از آنجا که شاخص های CFI، GFI و AGFI مساوی یا بزرگتر از ۰/۹۰ و مقادیر RMSEA در دو گروه کوچکتر از ۰/۰۸ و مقادیر (χ²/df) کوچکتر از ۲ به دست آمد، در دو جنس، ساختار ۶ عاملی بهزیستی روان‌شناختی ریف برازش خوبی با داده‌ها نشان می‌دهد.

جدول ۳: شاخص های برازش الگوهای شش عاملی بهزیستی روان شناختی ریف در دانشجویان دختر و پسر

الگو	χ^2	df	χ^2/df	CFI	GFI	AGFI	RMSEA
دختران	۱۵۶/۹۵	۹۹	۱/۶۸	۰/۹۶	۰/۹۶	۰/۹۴	۰/۰۱۴
پسران	۱۲۳/۷۵	۹۹	۱/۹۴	۰/۹۲	۰/۹۴	۰/۹۴	۰/۰۴۵

به منظور تحلیل تغییرناپذیری عاملی پرسشنامه ی بهزیستی روان شناختی ریف، ابتدا یک الگوی اندازه-گیری پایه بدون محدودیت های تساوی در دو جنس ایجاد و آزمون شد سپس، تغییرناپذیری اندازه-گیری دو جنس در سه مرحله آزمون شد. نتایج تحلیل عاملی تاییدی چند گروهی در دو جنس نشان داد که برازش الگوی تحلیل عاملی چندگروهی خوب است. مقدار $\Delta\chi^2$ - که با هدف آزمون تفاوت بین مقادیر مقدار χ^2 بین الگوی بامحدودیت و الگوی بدون محدودیت محاسبه شده، نشان داد که دو جنس از نظر باقیمانده های اندازه گیری با یکدیگر مساوی بودند [$\Delta\chi^2(23) = 6/61, p = 0/84$]. در مرحله ی دوم، دو جنس از طریق ایجاد تساوی در کواریانس های ساختاری محدود شدند. مقدار $\Delta\chi^2$ نشان داد که در الگوی بامحدودیت و الگوی بدون محدودیت کواریانس های ساختاری در دو جنس مساوی بودند [$\Delta\chi^2(15) = 63/5, p = 0/23$]. جهت بررسی اعتبار همگرای فرم کوتاه مقیاس بهزیستی روان شناختی ریف از ضریب همبستگی پیرسون بین عامل های این مقیاس با سیاهه ی روان درمانی مثبت، رشید و سلیگمن (۲۰۱۳) استفاده شد (جدول ۴).

جدول ۴: همبستگی بین مولفه های بهزیستی روان شناختی با سیاهه ی روان درمانی مثبت نگر و آزمون استرس، اضطراب و افسردگی

مثبت نگر	استرس	اضطراب	افسردگی
۰/۴۹**	-۰/۳۸**	-۰/۳۵**	-۰/۴۸**
۰/۳۸**	-۰/۳۴**	-۰/۲۹**	-۰/۳۷**
۰/۳۲**	-۰/۳۱**	-۰/۳۰**	-۰/۳۶**
۰/۳۱**	-۰/۲۹**	-۰/۲۹**	-۰/۳۰**
۰/۳۹**	-۰/۳۱**	-۰/۲۶**	-۰/۳۱**
۰/۳۰**	-۰/۲۸**	-۰/۲۹**	-۰/۳۰**

** معناداری در سطح ۰/۰۱   * معناداری در سطح ۰/۰۵

تحلیل واریانس نمرات دختران و پسران نشان داد که در مولفه های پذیرش خود، تسلط محیطی، ارتباط مثبت با دیگران و عامل رشد شخصی، مقدار F با درجات آزادی (۲ و ۸۶۷) تفاوت معناداری بین

دختران و پسران در سطح $\alpha=0/05$ وجود دارد. مقایسه ی میانگین دو گروه نشان می‌دهد، دختران در مقایسه با پسران در مولفه‌های ذکر شده به غیر از عامل استقلال از نمره ی بالاتری برخوردار اند.

بحث و نتیجه گیری

نتایج تحلیل عاملی صورت گرفته در بین دختران و پسران، نشان داد که مدل به دست آمده از برازش خوبی برخوردار است. همچنین، نتیجه تحلیل عاملی روی کل نمونه مورد تحقیق نیز برازش خوبی با مدل ۶ عاملی دارد و می‌توان از این مقیاس جهت اندازه‌گیری بهزیستی روان‌شناختی ریف بین دختران و پسران دانشجو استفاده نمود. این یافته همسو با نتایج (آبوت و همکاران، ۲۰۰۶؛ لیندفورس و همکاران، ۲۰۰۶؛ ون‌داینردوک، ۲۰۰۴؛ نگووان، ۲۰۱۰؛ سیریگاتی، ۲۰۱۲؛ شکری و همکاران، ۲۰۰۸؛ میکایلی منبع، ۲۰۱۱) است. در این پژوهش‌ها مدل ۶ عاملی بهزیستی روان‌شناختی ریف تایید شده بود ولی این یافته با دیگر مطالعات (سفیدی و فرزاد، ۲۰۱۲؛ کافکا و کزوما، ۲۰۰۲؛ برنز و ماچین، ۲۰۰۹؛ اسپرینگر و هوسر، ۲۰۰۶) همسو نیست.

همسانی درونی مقیاس نیز با توجه به ضریب آلفای کرونباخ در گروه دختران و پسران و در نمره ی کل مقیاس نیز تقریباً بالا به دست آمده است. ضرایب به دست آمده برای ۶ عامل پذیرش خود، تسلط محیطی، رابطه ی مثبت با دیگران، داشتن هدف در زندگی، رشد شخصی و استقلال به ترتیب برابر با ۰/۵۱، ۰/۷۶، ۰/۷۵، ۰/۵۲، ۰/۷۳، ۰/۷۲ و برای کل مقیاس ۰/۷۱ به دست آمده است. این ضرایب نسبتاً بالا با یافته‌های (ریف، ۱۹۹۸؛ کافکا و کوزما، ۲۰۰۲؛ ون‌داینردوک، ۲۰۰۵؛ لیندفورس و همکاران، ۲۰۰۶؛ بیانی و همکاران، ۲۰۰۸؛ جوشن لو و همکاران، ۲۰۰۶) همسویی دارد ولی با یافته‌های چنگ و چان (۲۰۰۵) و شکری و همکاران (۲۰۰۸) همسو نیست. این محققان در پژوهش‌های خود همسانی درونی فرم ۱۸ سوالی مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف را پایین گزارش کرده بودند. به طور کلی و با کنار هم قرار دادن نتایج پژوهش‌های مختلف، می‌توان نتیجه گرفت که فرم ۱۸ سوالی بهزیستی از روایی و همسانی درونی بالایی برخوردار است و نتایج حاصل از این پژوهش نیز، کاربردپذیری این مقیاس را در نمونه دانشجویی در ایران نشان می‌دهد. جهت بررسی اعتبار مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف، همبستگی این مقیاس با سیاهه ی روان‌درمانی مثبت نگر (رشید و سلیگمن، ۲۰۱۳) و مقیاس افسردگی، استرس و اضطراب (لاویباند، ۱۹۹۵) مورد بررسی قرار گرفت. سیاهه ی روان‌درمانی مثبت‌نگر، ابزاری روا و پایا جهت بررسی خصیصه‌های مثبت در افراد است که همبستگی بالایی با بهزیستی روان‌شناختی، رضایت از زندگی و شادکامی دارد (خانجانی و همکاران،

۲۰۱۴). به دلیل همبستگی مثبت این مقیاس با سیاهه ی رواندرمانی مثبت‌نگر، می‌توان گفت این مقیاس، ابزاری مناسب در بررسی بهزیستی در دانشجویان است. این یافته همسو با نتایج دیگر مطالعات است (جوشن لو و همکاران، ۲۰۰۶؛ بیانی و همکاران، ۲۰۰۸؛ خانجانی و همکاران، ۲۰۱۴). همچنین همبستگی منفی این مقیاس با افسردگی، استرس و اضطراب نیز تاییدکننده ی روایی این مقیاس است که این یافته نیز همسو با دیگر نتایج (جوشن لو و همکاران، ۲۰۰۶؛ و بیانی و همکاران، ۲۰۰۸) است.

* این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول است.

References

- Abbot, R. A., Ploubidis, G. B., Huppert, F. A., Kuh, D., Wadsworth, M. E. J., & Croudace, T. J. (2006). Psychometric evaluation and predictive validity of Ryff's psychological wellbeing items in a UK cohort sample of women. *Health and Quality of Life Outcomes*, 4, 76.
- Abbot, R. A., Ploubidis, G. B., Huppert, F. A., Kuh, D., & Croudace (2010). Evaluation of the precision of measurement of Ryff's psychological Well-Being Scales in a population sample. *Social Indicators Research*, 97(3), 357-373.
- Bayani, A. A., Kouchaki, A. M., Bayani, A. (2008). Reliability and validity of Ryff's psychological Well-Being Scales. *Journal of psychiatry and clinical psychology*. 4(2), 146-151. (Persian)
- Bierman, A., Fazio, E. M., & Milkie, M. A. (2006). A multifaceted approach to the mental health advantage of the married: Assessing how explanations vary by outcome measure and unmarried group. *Journal of Family Issues*, 27, 554-582.
- Burns, R. A., Machin, M. A. (2010). Identifying gender differences in the independent effects of personality and psychological Well-Being on two broad affect components of subjective Well-Being. *Personality and Individual Differences*, 48(1), 22-27.
- Cheng, S., & Chan, A. (2005). Measuring psychological well-being in the Chinese. *Personality and Individual Differences*, 38, 1307-1316.
- Chrouser Ahrens, C. J., & Ryff, C. D. (2006). Multiple roles and well-being: Sociodemographic and psychological moderators. *Sex Roles*, 55, 801-815.
- Clarke, P. J., Marshall, V. W., Ryff, C. D., & Wheaton, B. (2001). Measuring Psychological well-Being in the Canadian study of health and aging. *International Psychogeriatric*, 13, 79-90.
- Clarke, P. J., Marshall, V. W., Ryff, C. D., & Rosenthal, C. J. (2000). Well-being in Canadian seniors: Findings from the Canadian study of health and aging. *Canadian Journal on Aging*, 19, 139-159.
- Guney, S. (2011). The positive psychotherapy inventory (PPTI): reliability and validity study in Turkish population. *Procedia-social and behavioral sciences*, 29, 81-86.
- Hu, L.T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55.
- Joshanloo, M., Rostami, R., & Nosratabadi, M. (2006). Examining the factor structure of the Keyes comprehensive scale of Well-Being. *Journal of Iranian Psychologist*. 3, 9, 35-51. (Persian)
- Kafka, J. G., & Kozma, A. (2002). The construct validity of Ryff's Scales of Psychological Well-being (SPWB) and their relationship to measures of subjective wellbeing. *Social Indicators Research*, 57, 171-190.
- Keyes, C. L. M. (2007). Promoting and protecting Mental Health as Flourishing: A complementary strategy for improving national mental health. *American psychologist*, 62, 2, 95-108.
- Keyes, C. L. M., Shmotkin, D., & Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 1007-1022.
- Khanjani, M., Shahidi, Sh., Fathabadi, J., Mazaheri, M. A., & Shokri, O. (2014). Factor structure and psychometric properties of the positive psychotherapy inventory (PPTI). *Journal of Applied Psychology*. 5, 7, 1-20. (Persian)
- Lavasani, M. G., Boehanzadeh, S., Afzali, L., & Hejazi, E. (2011). The relationship between perceived parenting styles, social support with psychological Well-Being. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 15, 1852-1856. [Persian]

- Lovibond, S. H., Lovibond, P. F. (1995). *Manual for the Depression Anxiety Stress Scales*. Sydney: The Psychology Foundation of Australia Inc.
- Lindfors, P., Berntsson, L., & Lundberg, U. (2006). Factor structure of Ryff's psychological well-being scales in Swedish female and male white-collar workers. *Personality and Individual Differences*, 40, 1213-1222.
- Michaeli Manee, F. (2011). The Study of Undergraduate Students' Psychological Well-being Status in Urmia University. *Journal of Gonabad University of Medical Sciences*, 17, 1, 65-72. (Persian)
- Negovan, N. (2010). Dimension of students' psychological well-being and their measurement: validation of a student's psychological well-being inventory. *Europe's journal of psychology*, 2, 85-104.
- Rashid, T., & Seligman, M. E. P. (2013). *Positive psychotherapy: A treatment manual*. New York: Oxford University Press.
- Rashid, T. (2008). Positive Psychotherapy. In Lopez, S. J. (Ed.) *Positive psychology: Exploring the best in people*. Westport, CT: Greenwood Publishing Company.
- Ruini, C., Ottolini, F., Rafanelli, C., Tossani, E., Ryff, C. D., & Fava, G. A. (2003). The relationship of psychological well-being to distress and personality. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 72, 268-275.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Exploration on the meaning of psychological wellbeing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069-1081.
- Ryff, C. D. (1995). *Psychological well-being in adult life*. *Current Direction in Psychological Sciences*, 4: 99-104.
- Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 716-727.
- Ryff, C. D., Singer, B. H., Wing, E., & Love, G. D. (2001). *Elective affinities and uninvited agonies: Mapping emotion with significant others onto health*. In C. D.
- Ryff, C. D., & Singer, B. (2002). From social structure to biology: Integrative science in pursuit of human health and well-being. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 541-554). London, England: Oxford University.
- Ryff, C. D., Keyes, C. L. M., & Hughes, D. L. (2003). Status inequalities, perceived discrimination and eudaimonic well-being: Do the challenges of minority life hone purpose and growth? *Journal of Health and Social Behavior*, 44, 275-291.
- Ryff, C. D., & Singer, B. H. (2006). Best news yet on the six-factor model of well-being. *Social Science Research*, 35, 4, 1103-1119
- Sahebi, A., Salari, M. J., & Salari, R. S. (2005). Validation of the Depression, Anxiety and Stress Scale (DASS-21) for Iranian population. *Developmental psychology: the Iranian psychologist*. 4, 1, 299-312. (Persian)
- Schroevers, M. J., Helgeson, V. S., Sanderman, R., & Ranchor, A. V. (2010). Type of social support matters for prediction of posttraumatic growth among cancer survivors. *Psycho-Oncology*, 19, 46-53.
- Sefidi, F., Farzad, Valiolah. (2012). Validated measure of Ryff psychological well-being among students of Qazvin University of Medical Sciences (2009). *Journal of Qazvin University of Medical Sciences*. 1, 16, 65-71. (Persian)
- Shokri, O., Kadivar, P., Farzad, V., Daneshpor, Z., Dastjerdi, R., & Paezi, M. (2008). The study of factor structure of Persian version (3, 9 and 14 item) of Ryff's psychological Well-Being Scales among students. *Journal of psychiatry and clinical psychology*. 2, 14, 152-161. (Persian)
- Sirigatti, S., Penzo, I., Iani, L., Mazzeschi, A., Hatalskaja, H., Giannetti, E., & Stefanile, C. (2012). Measurement Invariance Ryff's Psychological Well-Being Scales Across Italian and Belarusian Students. *Social Indicators Research*, 1-14.
- Springer, K.W., & Hauser, R. M., (2006). An Assessment of the Construct Validity of Ryff's Scales of Psychological well-Being: Method, Mode and Measurement Effects." *Social Science Research*, 35(4): 1120-1131.
- Springer, K. W., Pudrovska, T., & Hauser, R. M. (2011). Does psychological well-being change with age? Longitudinal tests of age variations and further exploration of the multidimensionality of Ryff's model of psychological well-being. *Social Sciences Research*, 40, 392 – 398.
- Van Dierendonck, D. (2004). The Construct Validity of Ryff's Scales of Psychological Well-being and Its Extension with Spiritual Well-being. *Personality and Individual Differences*, 36: 629-643.
- Van Dierendonck, D., Diaz, D., Rodriguez-Carvajal, R., Blanco, A., & Moreno-Jimenez, B. (2008). Ryff's Six-factor Model of Psychological Well-Being, A Spanish explanation. *Social Indicators Research*, 87: 473-479.

Journal of
Thought & Behavior in Clinical Psychology
Vol. 8 (No. 32), pp. 27-36, 2014

Factor structure and psychometric properties of the Ryff's scale of Psychological well-being, short form (18-item) among male and female students

Khanjani, Mehdi

Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Shahidi, Shahriar

Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Fath-Abadi, Jalili

Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Mazaheri, Mohammad Ali

Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Shokri, Omid

Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Received: Jun, 14, 2014

Accepted: Jun, 20, 2014

Psychological well-being is trying to flourish the capabilities of human beings. So far, many tools have been provided for assessment and evaluation of psychological wellbeing. The aim of this study was to examine the factor structure and psychometric properties of the short form (18 items) of Psychological well-being scale. To this end, in a descriptive study, correlational type, 976 patients (647 females and 329 males) were selected from Shahid Beheshti University of Medical sciences and were tested on short versions of Ryff's scale of Psychological well-being , optimistic psychotherapy Inventory, depression scale, anxiety and stress. The result of Single-group confirmatory factor analysis indicated that the total sample and in both sexes, the six-factor model of the scale (Self-acceptance, environmental mastery, positive relationships with others, having a purpose in life, Personal growth and independence) has a good fit. The scale's internal homology using Cronbach's alpha in 6 factors of Self-acceptance, environmental mastery, positive relationships with others, having a purpose in life, Personal growth and independence, were respectively, 0.52, 0.76, 0.75, 0.52, 0.73, 0.72 and for the total scale it was 0.71. Overall, the results suggest that the short form (18-item) of Ryff's scale of Psychological well-being was a useful tool to measure psychological well-being among Iranian sample of girls and boys.

Keywords: Psychological well-being, factor structure, psychometric

Electronic mail may be sent to: shahriarshahidi@hotmail.com